

LIETUVOS RESPUBLIKOS APLINKOS MINISTRAS

**ĮSAKYMAS
DĖL PATVARIŲJŲ ORGANINIŲ TERŠALŲ (POT) TVARKYMO 2017–2025 METŲ
PROGRAMOS PATVIRTINIMO**

2017 m. gegužės 11 d. Nr. D1-396
Vilnius

Įgyvendindamas 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 850/2004 dėl patvariųjų organinių teršalų ir iš dalies keičiančio direktyvą 79/117/EEB (OL 2004 m. specialusis leidimas, 15 skyrius 8 tomas, p. 465) ir 2001 m. gegužės 22 d. Stokholmo konvencijos dėl patvariųjų organinių teršalų reikalavimus:

1. Tvirtinu Patvariųjų organinių teršalų (POT) tvarkymo 2017–2025 metų programą (pridedama).

2. Rekomenduoju savivaldybėms organizuoti ir vykdyti Programos įgyvendinimo veiksmų plane joms priskirtas priemonės.

3. Nustatau, kad 1 punkte nurodytą programą įgyvendinančios institucijos po kiekvienų kalendorinių metų iki kitų metų kovo 1 d. teikia Aplinkos ministerijos Taršos prevencijos departamentui šios programos įgyvendinimo veiksmų plano priemonių ataskaitas.

Aplinkos ministras

Kęstutis Navickas

SUDERINTA

Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos
2017-04-20 raštu Nr. (10.2.2.2-41)10-3532

SUDERINTA

Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos
2017-04-19 raštu Nr. B6-(1.19)-1094

SUDERINTA

Lietuvos savivaldybių asociacijos
2017-04-21 raštu Nr. (6)-SD-377

PATVIRTINTA
Lietuvos Respublikos aplinkos ministro
2017 m. gegužės 11 d.
įsakymu Nr. D1-396

PATVARIŲJŲ ORGANINIŲ TERŠALŲ (POT) TVARKYMO 2017–2025 METŲ PROGRAMA

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Patvariųjų organinių teršalų (toliau – POT) tvarkymo 2017–2025 metų programa (toliau – Programa) parengta vadovaujantis Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (EB) Nr. 850/2004 dėl patvariųjų organinių teršalų ir iš dalies keičiančiu Direktyvą 79/117/EEB (OL 2004 m. *specialusis leidimas*, 15 skyrius, 8 tomas, p. 465), su paskutiniais pakeitimais, padarytais Europos Komisijos reglamentu (ES) Nr. 2016/460, kuriuo iš dalies keičiamas Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 850/2004 dėl patvariųjų organinių teršalų IV ir V priedai (OL L 80, 2016, p. 17) (toliau – Reglamentas (EB) Nr. 850/2004) ir 2001 m. gegužės 22 d. Stokholmo konvencijos dėl patvariųjų organinių teršalų (toliau – Stokholmo konvencija) nuostatomis.

2. Ši Programa parengta siekiant įgyvendinti patvariųjų organinių teršalų tvarkymo reikalavimus, nustatytus Reglamente (EB) Nr. 850/2004 ir Stokholmo konvencijoje.

II. ESAMOS BŪKLĖS ANALIZĖ IR PROBLEMINĖS SRITYS

3. Patvarieji organiniai teršalai labai neigiamai veikia žmonių sveikatą ir aplinką, jie toksiški, ilgai nesuyra, kaupiasi aplinkoje ir mitybos grandinėje, sklinda toli nuo pirminio šaltinio. Dėl gerų techninių charakteristikų šios medžiagos pastarąjį šimtmetį plačiai naudotos įvairiuose ūkio sektoriuose: pesticidai – kaip augalų apsaugos priemonės, polichlorinti bifenilai – kaip transformatorių ir kondensatorių alyvos komponentai, polibromintieji difenileteriai – kaip ugnies slopinimo priemonė gaminiuose, perfluoroktansulfonrūgštis ir jos dariniai – kaip atsparumą riebalams, vandeniui, teršalams suteikiančios medžiagos ir kt. Kai kurios POT medžiagos (pvz., pentachlorbenzenas, dioksinai, furanai ir kt.) gali susidaryti pramonėje kaip šalutinis produktas vykstant įvairiems technologiniams ar degimo procesams ir patekti į aplinką. Reglamente (EB) Nr. 850/2004 pabrėžiama, kad Europos Sąjunga yra labai susirūpinusi nuolatiniu patvariųjų organinių teršalų patekimu į aplinką. Šios cheminės medžiagos gali pasklisti toli nuo savo šaltinio, atsidurti kitoje ar kitose valstybėse, jos ilgai išlieka aplinkoje, biologiškai kaupiasi per maisto

grandinę keldamos pavojų žmonių sveikatai ir aplinkai. Todėl reikia imtis papildomų priemonių žmonių sveikatai ir aplinkai apsaugoti nuo šių teršalų.

Labai svarbu šias chemines medžiagas tinkamai tvarkyti, taikyti jų gamybos, tiekimo rinkai, naudojimo draudimus ir apribojimus, kad kuo mažiau jų patektų į aplinką, stebėti jas, tinkamai tvarkyti šių teršalų turinčias atliekas, kontroliuoti medžiagų ir atliekų tvarkymą.

Bendradarbiaujant tarptautiniu mastu išaiškinamos vis naujos cheminės medžiagos, turinčios patvariųjų organinių medžiagų savybių, jos palaipsniui įtraukiamos į kontroliuojamų POT sąrašus (Stokholmo konvencijos priedus) konvencijos šalių konferencijos sprendimu. Pradžioje Stokholmo konvencija reglamentavo 12 POT (aldrinas (CAS Nr. 309-00-2), chlordanas (CAS Nr. 57-74-9), dieldrinas (CAS Nr. 60-57-1), dichlordifeniltrichlormetanas (toliau – DDT) (CAS Nr. 50-29-3), endrinas (CAS Nr. 72-20-8), heptachloras (CAS Nr. 76-44-8), heksachlorbenzenas (CAS Nr. 118-74-1), mireksas (CAS Nr. 2385-85-5), polichlorinti bifenilai (CAS Nr. 1336-36-3 ir kt.) (toliau – PCB), polichlorinti dibenzofuranai (toliau – PCDF), polichlorinti dibenzodioksinais (toliau – PCDD) ir toksafenais (CAS Nr. 8001-35-2). Stokholmo konvencijos šalių 2009, 2011, 2013 ir 2015 metais vykusiuose susitikimuose priimti sprendimai įtraukti šias 14 POT medžiagų ir jų grupių atitinkamai į Konvencijos taikymo sritį: alfa heksachlorcikloheksanas (CAS Nr. 319-84-6); beta heksachlorcikloheksanas (CAS Nr. 319-85-7); chlordekonas (CAS Nr. 143-50-0); heksabromdifenilas (CAS Nr. 36355-01-8); heksabromdifenileteris ir heptabromdifenileteris (komercinis oktabromdifenileteris, CAS Nr. 68631-49-2, 207122-15-4, 446255-22-7, 207122-16-5 ir kt.); lindanas (CAS Nr. 58-89-9); pentachlorbenzenas (CAS Nr. 608-93-5); tetrabromdifenileteris ir pentabromdifenileteris (komercinis pentabromdifenileteris) CAS Nr. 5436-43-1, 60348-60-9); perfluoroktansulfonrūgštis (CAS Nr. 1763-23-1) (toliau – PFOS), jos dariniai ir perfluoroktansulfonilfluoridas (CAS Nr. 307-35-7) (toliau – PFOS-F); endosulfanas (CAS Nr. 115-29-7) ir jo izomerai (CAS Nr. 959-98-8, 33213-65-9); heksabromciklododekanas (CAS Nr. 256737-99-4; 3194-55-6; 134237-50-6, 134237-51-7, 134237-52-8) (toliau – HCBDD); pentachlorfenolis (CAS Nr. 87-86-5), jo druskos ir esteriai (CAS Nr. 131-52-2, 27735-64-4, 3772-94-9, 1825-21-4); polichlorinti naftalenai (CAS Nr. 70776-03-3); heksachlorbutadienas (CAS Nr. 87-68-3) (toliau – nauji POT, naujos POT medžiagos). Programoje numatomos priemonės į Stokholmo konvencijos ir Reglamento (EB) Nr. 850/2004 taikymo sritį įrašytų 23 POT medžiagų ir jų grupių (dėl kurių įrašymo į Stokholmo konvenciją sprendimai priimti 2001–2013 m.) per visą jų būvio ciklą tvarkymui.

4. Pagrindinis teisės aktas, reglamentuojantis POT tvarkymą, – Reglamentas (EB) Nr. 850/2004, kuriame nustatomi POT medžiagų gamybos, tiekimo rinkai, naudojimo draudimai ir ribojimai, išmetimų į aplinką kontrolė, POT stebėsenos, taip pat atliekų, turinčių šių teršalų, tvarkymo bendrieji reikalavimai.

POT tvarkymas taip pat reglamentuojamas bendraisiais cheminių medžiagų tvarkymą reglamentuojančiais Europos Sąjungos tiesioginio taikymo, nacionaliniais teisės aktais ir sektoriniais teisės aktais, reglamentuojančiais POT išmetimus (išleidimus) į aplinką (orą, vandenį, dirvožemį), atliekų, turinčių POT ir POT arba jų turinčiomis atliekomis užterštą teritoriją tvarkymą.

POT monitoringas aplinkos elementuose vykdomas vadovaujantis Valstybine aplinkos monitoringo 2011–2017 metų programa (patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2011 m. kovo 2 d. nutarimu Nr. 315). Vadovaujantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos įgyvendinimo planu (patvirtintu Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2017 m. kovo 13 d. nutarimu Nr. 167) ir Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2017 m. balandžio 18 d. įsakymu Nr. D1-320 „Dėl Valstybinės aplinkos monitoringo 2018–2023 metų programos rengimo darbo grupės sudarymo“ numatoma parengti ir 2017 m. IV ketvirtyje patvirtinti Valstybinę aplinkos monitoringo 2018–2023 metų programą.

Užtikrinant Reglamento (EB) Nr. 850/2004 nuostatų įgyvendinimą priimtas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. kovo 3 d. nutarimas Nr. 239 „Dėl 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 850/2004 dėl patvariųjų organinių teršalų ir iš dalies keičiančio direktyvą 79/117/EEB įgyvendinimo“. Aplinkos apsaugos agentūra Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2014 m. spalio 3 d. nutarimu Nr. 1076¹ yra paskirta kompetentinga institucija (iki 2014 m. spalio mėn. Aplinkos ministerija buvo paskirtoji kompetentinga institucija), atsakinga už Reglamente (EB) Nr. 850/2004 nacionalinėms kompetentingoms institucijoms nustatytų užduočių vykdymą. Šiuo nutarimu ir kitos Lietuvos valstybės institucijos įpareigosos atlikti darbus pagal kompetenciją įgyvendinant Reglamento (EB) Nr. 850/2004 nuostatas, tarp jų – užtikrinti POT tvarkymo reikalavimų vykdymą atliekant ūkio subjektų kontrolę.

5. Lietuvoje draudžiama gaminti, naudoti ir įvežti į šalį visus POT grupės pesticidus: aldriną, chlordaną, chlordekoną, DDT, dieldriną, endosulfaną, endriną, heptachlorą, heksachlorbenzeną, heksachlorcikloheksaną, lindaną, mireksą, pentachlorbenzeną, toksafeną.

Kai kurie pesticidai uždrausti naudoti Lietuvoje dar 1996 m., tačiau šių cheminių medžiagų aptinkama Lietuvos aplinkoje (paviršiniame ir požeminiame vandenyje, grunte, dugno nuosėdose, ore), gyventojų biologinėse terpėse (pvz., motinų piene).

Vykdant valstybinį aplinkos monitoringą 2008–2014 m., Kuršių marių, Baltijos jūros, ežerų, upių vandenyje ir dugno nuosėdose stebėti, bet neaptikti šie POT grupės pesticidai: aldrinas, chlordanas, endrinas, heptachloras, mireksas, pentachlorbenzenas ir toksafenas. Tačiau dauguma šių cheminių medžiagų ar jų metabolitų buvo aptikta Lietuvos gyventojų biologinėse terpėse (pvz.,

¹ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2014 m. spalio 3 d. nutarimas Nr. 1076 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. kovo 3 d. nutarimo Nr. 239 „Dėl 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 850/2004 dėl patvariųjų organinių teršalų ir iš dalies keičiančio direktyvą 79/117/EEB įgyvendinimo“ pakeitimo“

motinų piene). 2014 m. Pasaulio sveikatos organizacijos (bendradarbiaujant su Jungtinių Tautų aplinkos programa) ir Sveikatos mokymo ir ligų prevencijos centro prie Sveikatos apsaugos ministerijos atliktų tyrimų metu Lietuvoje gyvenančių motinų piene aptiktos šios medžiagos: chlordanas, DDT, heksachlorbenzenas, heksachlorcikloheksanas, heptachloras, mireksas, toksafenais.

Lietuvos geologijos tarnybai prie Aplinkos ministerijos 2008–2015 m. atliekant ekogeologinius grunto ir požeminio vandens tyrimus, buvo aptikti POT pesticidai, kurių, vykdant Valstybinį aplinkos monitoringą, neaptinkama (pvz., aldrinas, chlordanas ir kt.).

Pagal Valstybinę aplinkos monitoringo programą POT pesticidai turi būti stebimi ne tik požeminiame vandenyje, bet ir dirvožemyje, tačiau trūkstant lėšų monitoringas 2011–2017 m. nevykdytas.

6. Nenaudojami seni pesticidai buvo sandėliuojami ilgus metus, todėl iškilusi saugaus jų laikymo ir aplink sandėlius esančių teritorijų užteršimo problema. Šie sandėliai aptikti įvairiose Lietuvos vietose šalia ežerų ar upių, buvusių kolūkių teritorijose, tai yra jautriose aplinkos užterštumo požūrių vietose. Šios vietos atrinktos kaip potencialūs taršos šaltiniai, keliantys pavojų aplinkai ir žmonių sveikatai.

Vykdant Pesticidų atliekų tvarkymo Lietuvos Respublikoje 2002–2005 metų programą, patvirtintą Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. kovo 5 d. nutarimu Nr. 310, 2002–2005 metais iš įvairių Lietuvos rajonų išvežta 3 200 tonų pesticidų atliekų, tarp jų POT grupės pesticidų. 2008–2009 m. pagal projekto „Pavojingų atliekų tvarkymas Lietuvoje“, finansuojamo Europos Sąjungos Sanglaudos fondo ir Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšomis, dalies „Praeities taršos sutvarkymas“ sutartį „Pesticidų sutvarkymas, užterštų teritorijų ir dirvožemio sutvarkymas, sandėlių išvalymas“ sutvarkyta 29 sandėliai, 2 079 t pesticidų atliekų ir 5 626,55 m³ pesticidų atliekomis užteršto grunto.

Vykdant Pesticidų atliekų saugojimo vietų ir šiomis atliekomis užterštų teritorijų 2007–2013 metų tvarkymo programą, patvirtintą Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. balandžio 4 d. nutarimu Nr. 350, Lietuvos geologijos tarnyba šalies teritorijoje inventorizavo 1 379 buvusių pesticidų ar jų atliekų saugojimo vietų. 2008–2014 m. savivaldybių ir kitomis lėšomis atlikti preliminarūs ir (arba) detalūs grunto ir požeminio vandens taršos tyrimai 133 buvusiuose pesticidų sandėliuose. Teritorijose likę pastatai ar jų liekanos paprastai yra užteršti pesticidais, tarp kurių vyraujančią dalį sudaro POT. Buvusių sandėlių teritorijų grunte ir požeminiame vandenyje dažniausiai pasitaiko didelė, pavojų aplinkai kelianti POT pesticidų koncentracija: DDT, heksachlorbenzenas, heksachlorcikloheksanas, lindanas.

Vykdydamos Patvariųjų organinių teršalų 2010–2015 metų programą ir įgyvendindamos Užterštų teritorijų tvarkymo 2013–2023 m. planą, patvirtintą Lietuvos Respublikos aplinkos

ministro 2012 m. rugsėjo 27 d. įsakymu Nr. D1-790, Lietuvos savivaldybės 2010–2015 m. savo ir Europos Sąjungos finansinės paramos lėšomis pagal projektų finansavimo priemonę VP3-1.4-AM-06-R „Praeityje užterštų teritorijų tvarkymas“ sutvarkė 3,8 t senų pesticidų atliekų ir 10 767,4 m³ pesticidų atliekomis užteršto grunto.

Siekiant mažinti aplinkos taršą POT pesticidais, būtina tęsti POT pesticidais užterštų teritorijų tvarkymą. Deja, tvarkyti pesticidų atliekų saugojimo vietas ir pesticidais užterštas teritorijas sunku ir brangu.

7. Lietuvoje, kaip ir visoje Europos Sąjungoje, draudžiama gaminti, tiekti rinkai ir naudoti polichlorintus bifenilus (PCB) – atskirus, preparatuose ar gaminiuose. Lietuvoje PCB niekada nebuvo gaminami. Didžioji dalis Lietuvoje esančių PCB ir įrangos, turinčios PCB, pagaminta buvusioje Sovietų Sąjungoje. PCB turinčią įrangą daugiausia naudojo stambiausios elektros energiją vartojančios, elektros energiją gaminančios ir tiekiančios įmonės.

Polichlorintų bifenilų ir polichlorintų terfenilų (PCB/PCT) tvarkymo taisyklėse, patvirtintos Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2003 m. rugsėjo 26 d. įsakymu Nr. 473, nustatyta, kad įrenginiai, kuriuose PCB yra >0,05 proc. skysčio svorio, turi būti pašalinti iki 2010 m. gruodžio 31 d. Aplinkos apsaugos agentūros Taršos ir atliekų tvarkymo apskaitos skyriaus duomenimis, daugelis įmonių, turėjusių tokią įrangą, spėjo ją pašalinti iki numatyto termino. Nespėjusios įmonės, pritaikius poveikio priemones, sutvarkė įrangą 2011 metais.

PCB/PCT tvarkymo taisyklėse transformatoriams, kuriuose PCB yra nuo 0,05 proc. iki 0,005 proc. skysčio svorio, taikoma išimtis – jie gali būti nukenksminti arba pašalinti pasibaigus jų eksploatavimo laikui. Aplinkos apsaugos agentūros duomenimis, 2011 m. surinkta / susidarė 33 t įrangos, kurioje yra PCB arba kuri užteršta PCB. 2012 m. jos buvo 29 t, 2013 m. – 12,7 t. Bendras įrangos, kurioje yra PCB arba kuri užteršta PCB, kiekis šalyje (pas atliekų tvarkytojus) 2013 m. pabaigoje buvo 181 t. Iš viso surinktos ir saugomos pas atliekų tvarkytojus izoliacinės ar šilumą perduodančios alyvos, kurioje yra PCB, kiekis šalyje 2013 m. pabaigoje – 1,6 t.

Šiuo metu Lietuvoje yra likusi ir naudojama įrangą, kurioje PCB yra <0,05 proc. skysčio svorio. Ši įrangą yra inventorizuota ir bus tvarkoma pasibaigus eksploatacijai. Šiuo metu yra 8 tokio tipo įrenginiai. Siekiant apsaugoti žmonių sveikatą ir aplinką nuo neigiamo PCB poveikio, būtina: tinkamai tvarkyti ir nukenksminti įrangą, kurioje PCB <0,05 proc. skysčio svorio, tęsti įrangos, kurioje PCB <0,05 proc. skysčio svorio, bei alyvos, užterštos PCB, tinkamo šalinimo priežiūrą.

8. Didelį susirūpinimą kelia PCB naudojimas atvirose sistemose. Vadovaujantis Stokholmo konvencijos sekretoriato parengta metodika „PCB ir įrangos, turinčios PCB, identifikavimo gairės“, 2015 m. atliekant pirminę PCB inventorizaciją šalyje, buvo apskaičiuotas galimas PCB kiekis atvirose ir pusiau uždaroose sistemose. 1950–1970 m. atvirose sistemose PCB dažniausiai buvo naudojami statant gyvenamuosius namus ir visuomeninius pastatus, t. y. jų būdavo statybinėse

medžiagose – dažuose, šiltinimo medžiagose ir kt. Remiantis teoriniais skaičiavimais, 1950–1970 m. laikotarpiu Lietuvoje pastatytuose pastatuose gali būti susikaupę apie 400 t PCB.

PCB turinčias statybines ir griovimo atliekas Lietuvoje surenka atliekų tvarkytojas UAB „Toksika“.

Norint nustatyti aplinkos taršos PCB problemos mastą ir galimą poveikį žmonių sveikatai, būtina atrinkti PCB užterštas teritorijas (teritorijas aplink pastatus, kurių statybai naudoti PCB).

9. Perfluoroktansulfonrūgštis (PFOS) ir jos dariniai bei perfluoroktansulfonilfluoridas (PFOS-F) kaip atskiros cheminės medžiagos Lietuvoje pramoniniuose procesuose nenaudojamos. PFOS ir PFOS-F į Stokholmo konvencijos B priedą įrašytos su specifinėmis išimtimis ir leidžiamomis naudojimo paskirtimis (priimtinais tikslais). Europos Sąjungoje PFOS

darinių gamybos, tiekimo rinkai ir naudojimo draudimo išimtys yra nustatytos Reglamente (EB) Nr. 850/2004 ir jų taikymo sritis daug siauresnė negu įtvirtinta Stokholmo konvencijoje. Tai reiškia, kad Europos Sąjungoje (ir Lietuvoje) PFOS ir jos darinius leidžiama gaminti ir tiekti rinkai pagal šias specialias naudojimo paskirtis su sąlyga, kad kas ketverius metus Europos Komisijai teikiama ataskaita apie PFOS atsisakymo pažangą:

- fotorezistus arba neatspindinčiąsias dangas fotolitografijos procesams;
- fotografines dangas, kuriomis dengiamos juostos, popierius arba spausdinimo plokštės;
- rūko slopiklius (inhibitorius), naudojamus nedekoratyviojo kietojo chromo (VI) dangoms gauti uždarų ciklo sistemose;
- aviacijai skirtus hidraulinius skysčius.

Atsižvelgiant į pagal Stokholmo konvencijos sekretoriato parengtą metodiką atliktos pirminės inventorizacijos rezultatus, daroma prielaida, kad šalyje mišiniai su šiomis medžiagomis nedideliais kiekiais naudojami fotografijos srityje, taip pat puslaidininkų gamyboje. Tikėtina, kad didesnis kiekis naudojamas aviaciniuose hidrauliniuose skysčiuose ir chromavimo procesuose.

Norint nustatyti šių cheminių medžiagų paplitimo Lietuvoje mastą ir aktualumą, tikslinga:

- atlikti galbūt PFOS užterštų teritorijų inventorizaciją;
- atlikti naudojamų PFOS medžiagų inventorizaciją pramonės įmonėse (nustatyti galimus PFOS naudotojus).

Siekiant vykdyti taršos šiomis cheminėmis medžiagomis prevenciją, reikėtų visuomenę ir įmones šviesti apie PFOS poveikį žmogaus sveikatai ir aplinkai, informuoti, kaip atpažinti šias chemines medžiagas gaminiuose.

10. Heksabromciklododekanas (HBCDD) Lietuvoje negaminamas, neimportuojamas, netiekiamas rinkai.

HBCDD įrašytas į Stokholmo konvencijos A priedą 2013 metais su specifine išimtimi, leidžiančia jį naudoti tik polistireniniame putplastyje ir ekstruziniame polistirene pastatuose, taip pat toms reikmėms gaminti HBCDD.

Europos Sąjungoje (ir Lietuvoje) Reglamentu (EB) Nr. 850/2004 (pakeitimu, padarytu 2016 m. kovo 1 d. Komisijos reglamentu (ES) 2016/293, kuriuo iš dalies keičiamas Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 850/2004 dėl patvariųjų organinių teršalų I priedas (OL 2016 L 55, p. 4) nustatyta, kad HBCDD naudoti (atskirą arba preparatuose) gaminant polistireninio putplasčio gaminius, gaminti ir tiekti rinkai pastatams skirtą HBCDD leidžiama su sąlyga, kad toks naudojimas yra autorizuotas pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1907/2006 dėl cheminių medžiagų registracijos, įvertinimo, autorizacijos ir apribojimų (REACH)². Europos Sąjungos specifinių išimčių registre užregistruota išimtis galioja iki 2017 m. rugpjūčio 21 d., kai baigsis REACH reglamento nustatyta tvarka suteiktos autorizacijos galiojimas. Gaminiai, sudėtyje turintys HBCDD ir kurie naudoti iki 2016 m. kovo 22 d., gali būti toliau naudojami ir tiekiami rinkai.

Duomenys rodo, kad Lietuvoje iki 2013 m. buvo naudojami HBCDD turintys polistireninio putplasčio ruošiniai kaip žaliava šilumos izoliacinių medžiagų ar pakuočių gamybai. Taip pat neatmetama galimybė, kad buvo naudojama tekstilė, padengta HBCDD. Tikėtina, kad 2014 m. dauguma Lietuvoje naudojamo polistireninio putplasčio buvo be HBCDD.

Pastatams šiltinti polistireninis putplastis Lietuvoje pradėtas naudoti 1970–1980 m., daugiausia jo panaudota 1990–2005 metais. Polistireninio putplasčio naudojimo laikas yra ilgas (30–50 metų), todėl tikėtina, kad didžiausias jo atliekų kiekis susidarys 2020–2050 metais. Šiuo metu panaudoto polistireninio putplasčio atliekos Lietuvoje surenkamos kartu su kitomis statybinių medžiagų atliekomis ir tvarkomos pagal atliekų tvarkymą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimus.

Norint išvengti pasklidusios aplinkos taršos HBCDD medžiaga, reikėtų:

- atlikti galbūt HBCDD užterštų teritorijų (pavyzdžiui, teritorijų aplink pastatus, kuriuos statant naudotos statybinės medžiagos su HBCDD) inventorizaciją;
- stiprinti atliekų turėtojų ir tvarkytojų kontrolę taikant poveikio priemones ūkio subjektams ir privatiems asmenims, nerūšiuojantiems atliekų;
- informuoti atliekų tvarkytojus apie atliekų su HBCDD identifikavimą ir tinkamą tvarkymą.

² 2006 m. gruodžio 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1907/2006 dėl cheminių medžiagų registracijos, įvertinimo, autorizacijos ir apribojimų (REACH), įsteigiantis Europos cheminių medžiagų agentūrą, iš dalies keičiantis Direktyvą 1999/45/EB bei panaikinančio Tarybos reglamentą (EEB) Nr. 793/93, Komisijos reglamentą (EB) Nr. 1488/94, Tarybos direktyvą 76/769/EEB ir Komisijos direktyvas 91/155/EEB, 93/67/EEB, 93/105 bei 2000/21/EB (OL 2006 L 396, p. 1) (su paskutiniais pakeitimais, padarytais Komisijos reglamentu (ES) 2017/227, kuriuo dėl bis(pentabromfenil)eterio iš dalies keičiamas Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 1907/2006 dėl cheminių medžiagų registracijos, įvertinimo, autorizacijos ir apribojimų (REACH) XVII priedas)

11. Polibrominti difenileteriai (toliau – POT–BDE) Lietuvoje negaminami, neimportuojami, nenaudojami kaip atskiros cheminės medžiagos. Vykdamas Valstybinio aplinkos monitoringo 2011–2017 metų programą, POT-BDE neaptikta tirtose terpėse (vandenyje ir dugno nuosėdose). Tačiau POT-BDE 2014 m. aptikta Lietuvos motinų piene.

POT–BDE įtraukti į Stokholmo konvencijos A priedą su tam tikromis specifinėmis išimtimis.

Europos Sąjungoje (ir Lietuvoje) Reglamentu (EB) 850/2004 (jo pakeitimu, padarytu Komisijos reglamentu (ES) Nr. 757/2010, kuriuo iš dalies keičiami Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 850/2004 dėl patvariųjų organinių teršalų I ir III priedai (OL 2010 L 223, p. 29) draudžiama POT–BDE gaminti, tiekti rinkai ir naudoti. Tačiau Reglamentas (EB) Nr. 850/2004 leidžia gaminti, tiekti rinkai ir naudoti gaminius ir preparatus, kuriuose POT-BDE koncentracija yra mažesnė kaip 0,1 % masės, jei jie visiškai arba iš dalies pagaminti iš perdirbtų medžiagų arba pakartotinai naudoti paruoštų atliekų. Pagal Tam tikrų pavojingų medžiagų naudojimo ribojimo elektros ir elektroninėje įrangoje taisyklės (patvirtintas ūkio ministro 2008 m. spalio 8 d. įsakymu Nr. 4-459) leidžiama naudoti POT-BDE rinkai tiekiamoje elektros ir elektroninėje įrangoje, jeigu atitinka šiose taisyklėse nustatytas sąlygas.

Remiantis pagal Stokholmo konvencijos sekretoriato parengtą metodiką 2015 metais atlikta pirmine POT–BDE inventorizacija, Lietuvoje pagrindiniai gaminiai, kuriuose gali būti POT–BDE, yra elektros ir elektronikos įranga, transporto priemonės, pagamintos iki 2005 m., taip pat šių gaminių atliekos.

Elektros ir elektroninę įrangą surenka elektros ir elektroninės įrangos atliekų tvarkytojai, ji tvarkoma pagal Elektros ir elektroninės įrangos atliekų tvarkymo taisyklės, patvirtintas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2004 m. rugsėjo 10 d. įsakymu Nr. D1-481. Tačiau nežinoma, kiek į perdirbamą elektros ir elektroninės įrangos plastiką patenka POT–BDE užteršto plastiko (iš gaminių, pagamintų iki 2005 m.). Eksploatuoti netinkamos transporto priemonių atliekos tvarkomos pagal Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2003 m. gruodžio 24 d. Nr. 710 įsakymą „Dėl eksploatuoti netinkamų transporto priemonių tvarkymo taisyklių patvirtinimo“. Neaišku, kiek plastiko, turinčio POT–BDE, surenkama iš eksploatuoti netinkamų transporto priemonių. Norint gauti tikslesnę informaciją apie POT-BDE paplitimą Lietuvoje ir norint vengti taršos sklaidos, reikia:

- atlikti galbūt POT–BDE užterštų teritorijų inventorizaciją;
- užtikrinti informacijos apie POT–BDE kiekį elektros ir elektroninės įrangos plastike ir eksploatuoti netinkamų transporto priemonių (pagamintų iki 2005 m.) plastike surinkimą;
- griežtinti atliekų turėtojų ir tvarkytojų veiklos kontrolę taikant poveikio priemones ūkio subjektams ir privatiems asmenims, nerūšiuojantiems atliekų;

– informuoti ir mokyti atliekų tvarkytojus atliekų su POT–BDE identifikavimo ir tinkamo tvarkymo klausimais.

12. Didelį susirūpinimą kelia aplinkos teršimas šiais pavojingais teršalais – dioksinai (polichlorinti dibenzodioksinai – PCDD) ir furanai (polichlorinti dibenzofuranai – PCDF).

2005 m. rengiant pirmąjį Nacionalinį įgyvendinimo planą dėl Stokholmo konvencija kontroliuojamų patvariųjų organinių teršalų tvarkymo, nustatyta, kad kasmet Lietuvoje į aplinką išmetama apie 38 g I-TEQ (toksinių ekvivalentų) PCDD/PCDF. 2015 m. atliekant PCDD/PCDF išmetimų į aplinką Lietuvoje teorinę apskaitą (vertinant 2012 m. statistinius duomenis) buvo apskaičiuotas beveik 9 g I-TEQ PCDD/PCDF kiekis. Lyginant 2005 m. ir 2015 m. apskaitos rezultatus, PCDD/PCDF išmetimai į aplinką sumažėjo daugiau kaip 4 kartus. Tačiau reikia pabrėžti, kad dėl gana didelio duomenų trūkumo nemaža dalis išmetimus generuojančių veiklų vis dar liko tinkamai neįvertinta, todėl galima daryti prielaidą, kad bendras išmetimų kiekis galėtų būti 10–12 g I-TEQ/m. Skaičiavimai atlikti naudojantis Jungtinių Tautų aplinkos programos parengta dioksinų ir furanų bei kitų netikslinio susidarymo POT išmetimų identifikavimo ir kiekio nustatymo skaičiavimo metodika. Remiantis šiais atliktų skaičiavimų duomenimis ir analize, nustatyti pagrindiniai ir probleminiai taršos netikslinio susidarymo POT šaltiniai Lietuvoje: namų ūkiuose vykdomi neleistini ar neatsakingi deginimo procesai, nekontroliuojami deginimo procesai (gaisrai), elektros ir šiluminės energijos gamyba naudojant biomasę, iškastinį kurą įgėgainėse ir namų ūkiuose.

Netikslinio susidarymo POT (tarp jų – dioksinai, furanai) išmetimas (išleidimas) į aplinką kontroliuojamas ir mažinamas pramoninės veiklos vykdytojams išduodant taršos integruotos prevencijos ir kontrolės (toliau – TIPK) leidimus. TIPK leidimai išduodami vadovaujantis Taršos integruotos prevencijos ir kontrolės leidimų išdavimo, pakeitimo ir galiojimo panaikinimo taisyklėmis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2013 m. liepos 15 d. įsakymu Nr. D1-528. TIPK leidime nustatomos veiklos sąlygos vadovaujantis geriausių gamybos būdų taikymo pagrindu, nustatomos ribinės vertės dioksinų, furanų išmetimui į orą, išleidimui į vandenį ir dirvožemį.

Kita svarbi priemonė, skirta išvengti ar kiek įmanoma sumažinti teršalų išmetimą (išleidimą) į aplinkos orą, dirvožemį, paviršinius ir gruntinius vandenis, yra Atliekų deginimo aplinkosauginiai reikalavimai, patvirtinti 2002 m. gruodžio 31 d. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro įsakymu Nr. 699. Šis teisės aktas nustato atliekų deginimo įrenginių eksploatacijos sąlygas, išmetamųjų teršalų, tarp jų – dioksinų ir furanų, ribines koncentracijas, įpareigoja ūkinės veiklos vykdytojus, deginančius atliekas bendro deginimo įrenginiuose arba deginimo įmonėse, matuoti dioksinų, furanų ir kitų teršalų išmetimus į aplinką.

Siekiant sumažinti dioksinų, furanų ir kitų netikslinio susidarymo POT kiekį, patenkantį į aplinką, reikia:

- informuoti visuomenę apie buitinių atliekų rūšiavimą, patvariųjų organinių junginių, susidarančių deginant buitines atliekas ir žolę, žalą aplinkai ir sveikatai;

- rengti mokamuosius seminarus biomasę ir iškastinį kurą deginančių įmonių darbuotojams geriausiai prieinamų gamybos būdų ir jų įgyvendinimo galimybių klausimais;

- vykdyti dioksinų ir furanų monitoringą aplinkos ore, analizuoti duomenis ir atitinkamai planuoti dioksinų ir furanų išmetamo kiekio mažinimo priemones;

- stiprinti dioksinų ir furanų išmetimų atliekų deginimo įrenginiuose kontrolę.

Norint išsiaiškinti netikslinio susidarymo medžiagų kiekį ir numatyti jų sumažinimo galimybes maisto ir pašarų produktuose, reikėtų išplėsti maisto ir pašarų stebėsenos ir kontrolės programą.

13. POT stebėseną Lietuvoje atitinka Stokholmo konvencijos ir Reglamento (EB) Nr. 850/2004 reikalavimus, ji vykdoma atsižvelgiant į finansines ir technines galimybes, tačiau šie duomenys tik iš dalies užtikrina informacijos gavimą apie POT paplitimą aplinkoje, biotoje, maisto produktuose.

Atsižvelgiant į finansines galimybes, atliekama aktualiausių Lietuvai POT stebėseną ore, Kuršių marių, Baltijos jūros, upių, ežerų vandenyje ir dugno nuosėdose, žuvyse vadovaujantis Valstybine aplinkos monitoringo 2011–2017 metų programa. 2011–2014 m. Kuršių marių, Baltijos jūros, ežerų, upių vandenyje ir dugno nuosėdose tirtos ir neaptiktos šios POT medžiagos: aldrinas, endrinas, heptachloras, pentachlorbenzenas, polibrominti difenileteriai, PCB. 2011–2014 m. vandenyje ir (ar) dugno nuosėdose stebėtos ir aptiktos šios POT medžiagos: DDT, endosulfanas, heksachlorbenzenas, heksachlorheksanas, perfluoroktansulfonrūgštis (PFOS) ir jos dariniai.

Kadangi Reglamentu (EB) Nr. 850/2004 reikalaujama Europos Komisijai teikti dioksinų, furanų ir PCB stebėsenos aplinkoje duomenis, Valstybinėje aplinkos monitoringo 2011–2017 metų programoje numatyta dioksinų, furanų ir kitų POT (pvz., DDT, heksachlorheksanas) stebėseną ore. Ši stebėseną vykdyta iki 2012 m., vėliau dėl techninių galimybių nutraukta.

POT stebėseną maisto produktuose Lietuvoje vykdo Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba vadovaudamasi kasmetiniais stebėsenos planais. Nuo 2004 m. Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba kasmet atlieka Baltijos jūroje sugautų žuvų, skirtų maistui, tyrimus dėl dioksinų ir dioksinų tipo PCB.

Kad būtų galima priimti tinkamus sprendimus dėl POT neigiamo poveikio aplinkai ir žmonių sveikatai sumažinimo, reikia gauti išsamią informaciją apie POT paplitimą aplinkos elementuose, maisto produktuose ir gyventojų biologinėse terpėse. Todėl reikia nuolat atnaujinti Valstybinę aplinkos monitoringo programą atsižvelgiant į naujų cheminių medžiagų priskyrimą POT. Atsižvelgiant į Stokholmo konvencijos ir Reglamento (EB) Nr. 850/2004 reikalavimus, ankstesnių stebėjimų rezultatus, 2015 metais pagal Stokholmo konvencijos sekretoriato parengtas metodikas

atliktos pirminės POT inventorizacijos išvadas, reikia vykdyti dioksinų, furanų ir PCB monitoringą aplinkos elementuose, ir, esant finansinėms ir techninėms galimybėms, kitų į Reglamentą (EB) Nr. 850/2004 ir Stokholmo konvenciją įtrauktų POT (pirmiausia PFOS, POT-BDE, HBCDD) aplinkos elementuose monitoringą.

Sisteminė POT stebėseną gyventojų biologinėse terpėse neatliekama. Tačiau Sveikatos mokymo ir ligų prevencijos centrui prie Sveikatos apsaugos ministerijos dalyvaujant Pasaulio sveikatos organizacijos (bendradarbiaujant su Jungtinių Tautų aplinkos programa) koordinuojame projekte, 1992–1993, 2008–2009 ir 2013–2014 metais atlikti POT motinų piene tyrimai. Minėta tyrimų programa vykdyta pagal Pasaulinį POT monitoringo planą įgyvendinant Stokholmo konvenciją. Kadangi atliktų tyrimų metu tirtų Lietuvos motinų piene aptikta POT medžiagų, pvz., POT pesticidai, POT-BDE, HBCDD, PCB, dioksinai ir furanai, reikėtų tęsti stebėseną. 2013–2014 m. VšĮ Baltijos aplinkos forumas, įgyvendindamas projektą „Informacinė kampanija apie pavojingas chemines medžiagas Baltijos šalyse (BaltInfohaz) (LIFE10INF/EE/108)“, atliko pavojingų cheminių medžiagų nustatymo savanorių kraujyje tyrimą³. Tarp nustatomų cheminių medžiagų buvo POT-BDE, PFOS ir PFOA (perfluoroktano rūgštis), kurių įvairiomis koncentracijomis rasta visų tirtų savanorių (10 lietuvių ir 10 estų) kraujyje. Todėl reikėtų vykdyti stebėseną POT medžiagų gyventojų biologinėse terpėse. Atsižvelgiant į vykdytos POT stebėsenos įvairiuose Lietuvos aplinkos elementuose įgyvendinant POT tvarkymo 2010–2015 programą rezultatus, atliktą POT medžiagų pirminę inventorizaciją, atliekant biomonitoringą prioritetą reikėtų teikti šioms POT medžiagoms: POT-BDE, dioksinams, PCB, chlordanui, DDT, heksachlorbenzenui, heksachlorcikloheksanui, heptachlorui, mireksui, toksafenui.

Reikėtų rengti kasmetinius maisto produktų taršos stebėsenos planus, įtraukiant Stokholmo konvencijoje ir kituose ES teisės aktuose rekomenduojamus POT, ir vykdyti maisto produktų taršos (tarp jų ir POT) stebėseną.

14. Būtina plačiau informuoti visuomenę ir kitas suinteresuotas grupes apie POT susidarymo galimybes, savybes, žalą žmonių sveikatai ir aplinkai, paplitimą gamtinėje aplinkoje, rastą kiekį maisto produktuose (naudojantis įvairiomis informacinėmis priemonėmis, rengiant tikslines aplinkosaugines akcijas). Tokia švietėjiška veikla vykdoma nuo pirmosios POT tvarkymo programos (2005 m.).

2010–2015 m. visuomenei pateikta daug informacijos apie POT. Šioje veikloje aktyviai dalyvavo Lietuvos nevyriausybinės organizacijos, rengusios nemokamus seminarus apie tinkamą atliekų tvarkymą, pavojingas chemines medžiagas, tarp jų POT, esančias gaminiuose ir gyvenamojoje aplinkoje. Suorganizuota daugiau kaip 500 seminarų ir mokymų Lietuvoje, kuriuose

³ Šis tyrimas atliktas šviečiamaisiais tikslais. Jo mastas per mažas detalesnei duomenų analizei ir apibendrintoms išvadoms.

dalyvavo daugiau kaip 2 tūkst. gyventojų. Parengta ir išdalinta 10 tūkst. 6 rūšių leidinių, publikuota daugiau kaip 300 straipsnių spaudoje ir 200 publikacijų internete.

Aktuali informacija apie POT savybes, jų susidarymą ir susidarymo prevenciją, POT užterštų teritorijų Lietuvoje situaciją, teisinį reglamentavimą ir kita aktuali informacija nuolat skelbiama ir atnaujinama atsakingų valstybės institucijų interneto svetainėse.

15. Tinkamas Reglamento (EB) Nr. 850/2004 nuostatų įgyvendinimas užtikrinamas už šio Reglamento ir susijusių nacionalinių teisės aktų reikalavimų pažeidimus taikant sankcijas, nustatytas Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekse (fiziniams asmenims) ir Aplinkos apsaugos įstatyme Nr. I-2223 (juridiniams asmenims). Pagrindiniai su Reglamento (EB) Nr. 850/2004 reikalavimų vykdymo užtikrinimu susiję Administracinių nusižengimų kodekso straipsniai yra: 247 straipsnis (atliekų tvarkymą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimų nevykdymas), 244 straipsnis (aplinkos teršimas pavojingomis cheminėmis medžiagomis ir preparatais), 249 straipsnis (elektros ir elektroninės įrangos ir (ar) šios įrangos atliekų tvarkymo reikalavimų nevykdymas), 250 straipsnis (alyvos ir (ar) alyvos atliekų tvarkymo reikalavimų nevykdymas), 242 straipsnis (teršalų išmetimas į aplinkos orą) ir 308 straipsnis (cheminių medžiagų ir mišinių (preparatų) tvarkymo reikalavimų pažeidimas). Pagrindiniai Aplinkos apsaugos įstatymo Nr. I-2223 straipsniai, nustatantys juridinių asmenų atsakomybę, susijusią su POT tvarkymo reikalavimų pažeidimais, yra: 75 straipsnis (neteisėtas teršalų išmetimas į aplinkos orą), 78–91 ir 97 straipsniai (atliekų tvarkymo reikalavimų pažeidimai), 109 straipsnis (cheminių medžiagų ir mišinių (preparatų) tvarkymo reikalavimų pažeidimai).

Reikėtų griežtesnės POT tvarkymo kontrolės. Taigi, būtina stiprinti kontrolę atliekančių institucijų administracinius gebėjimus, inspektorių kvalifikacijos tobulinimo kursų programas papildyti mokomąja medžiaga apie POT medžiagų, pvz., PFOS, POT–BDE, HBCDD naudojimo sritis, aptikimą gaminiuose, potencialiai tokiomis medžiagomis užterštas teritorijas ir pastatus, POT medžiagomis užterštas atliekas ir jų atskyrimą iš bendro atliekų srauto arba iš perdirbamų medžiagų srauto, dioksinų ir furanų išmetimo kontrolę. Minėti pareigūnai turi būti supažindinami su POT reglamentuojančia teisine baze ir naujomis medžiagomis, įrašytomis į POT sąrašus, galimus jų šaltinius, poveikį aplinkai ir sveikatai.

III. PROGRAMOS TIKSLAS IR UŽDAVINIAI

16. Programos tikslas – apsaugoti žmonių sveikatą ir aplinką nuo POT.

17. Programos uždaviniai:

17.1. gauti informaciją apie POT paplitimą, vykdyti POT paplitimo stebėseną Lietuvos aplinkos elementuose, maisto produktuose, gyventojų biologinėse terpėse;

17.2. tęsti POT užterštų teritorijų taršos masto nustatymą, jas tvarkyti;

- 17.3. mažinti naudojamų POT keliamą pavojų aplinkai ir žmonių sveikatai;
- 17.4. mažinti netikslinio susidarymo POT išmetimą į aplinką;
- 17.5. mažinti POT turinčių atliekų keliamą pavojų aplinkai ir žmonių sveikatai;
- 17.6. skatinti mažiau pavojingų alternatyvų paiešką, pramoniniuose procesuose naudojamas POT medžiagas keisti mažiau pavojingomis cheminėmis medžiagomis;
- 17.7. skleisti visuomenei ir kitoms suinteresuotosioms grupėms informaciją apie POT, jų susidarymo prevenciją, maisto taršą POT, užterštas teritorijas ir jų tvarkymą;
- 17.8. stiprinti Reglamento (EB) Nr. 850/2004 nuostatų įgyvendinimo Lietuvoje kontrolę:
 - 17.8.1. aktyviau vykdyti patvariųjų organinių medžiagų, šių medžiagų turinčių mišinių (preparatų) ir gaminių gamybos, tiekimo rinkai, naudojimo kontrolę;
 - 17.8.2. kontroliuoti, ar draudžiamos POT medžiagos – atskiros, mišinių (preparatų) ar gaminių sudėtyje – kurioms yra nustatytos specialiosios išimtys ir (ar) specialiosios naudojimo paskirtys, gaminamos, tiekiamos rinkai ir naudojamos nustatytomis sąlygomis;
 - 17.8.3 stiprinti netikslinio susidarymo POT šaltinių kontrolę;
 - 17.8.4. stiprinti POT turinčių atliekų tvarkymo kontrolę tikrinant, ar šios atliekos tvarkomos aplinkai saugiais būdais pagal Reglamento (EB) Nr. 850/2004, Stokholmo konvencijos, Bazelio konvencijos dėl pavojingų atliekų tarpvalstybinių pervežimų, jų tvarkymo kontrolės ir kitų atliekų tvarkymą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimus;
 - 17.8.5. organizuoti kompleksinius patikrinimus, kurių metu būtų patikrinama, ar ūkio subjektai laikosi Reglamente (EB) Nr. 850/2004 nustatytų POT medžiagų, šių medžiagų turinčių mišinių ir gaminių tiekimo rinkai, naudojimo apribojimų reikalavimų, ar POT turinčias atliekas tvarko pagal teisės aktuose nustatytus reikalavimus aplinkai saugiais būdais, taiko POT išmetimo į aplinką kontrolės priemones.

IV. PROGRAMOS ĮGYVENDINIMAS

- 18. Programos įgyvendinimo veiksmų planas pateiktas 1 priede.
- 19. Programos įgyvendinimo veiksmų planas bus vykdomas 2017–2025 metais.
- 20. POT būvio ciklas apima labai daug veiklos sričių, t. y. šių pavojingų medžiagų gamybą, naudojimą, tiekimą rinkai, atliekų susidarymą ir tvarkymą pagal nustatytus reikalavimus, užterštų teritorijų tyrimą ir tvarkymą, šių teršalų išmetimo mažinimą, jų paplitimą gamtinėje aplinkoje, biotoje, maisto produktuose. Į Programos įgyvendinimą įtrauktos pagal veiklos kryptis suinteresuotos institucijos, ministerijos, joms pavaldžios institucijos ir įstaigos, savivaldybės institucijos, nevyriausybinės organizacijos, atliekų turėtojai, privatūs subjektai, kurių privati nuosavybė užteršta POT medžiagomis.

V. PROGRAMOS ĮGYVENDINIMO VERTINIMO KRITERIJAI

21. Programos veiksmingumas bus vertinamas pagal tokius kriterijus:

21.1. sutvarkytų pesticidų atliekų saugojimo vietų skaičius ir šiomis atliekomis užterštų teritorijų plotas (kvadratiniais metrais, hektarais/išvežto grunto kiekis);

21.2. pramonės įmonių, nustačiusių POT medžiagas naudojamose žaliavose ir atlikusių šių medžiagų pakeitimus, skaičius;

21.3. naujai identifikuotų POT užterštų teritorijų skaičius ir atitinkamai sutvarkytų POT ar POT atliekomis užterštų teritorijų plotas (sutvarkytų POT ar POT turinčių atliekų kiekis tonomis; sutvarkytų POT ar POT atliekomis užterštų teritorijų plotas kvadratiniais metrais, hektarais/išvežto grunto kiekis);

21.4. identifikuoti biožymenys, tinkami POT paplitimo ir poveikio stebėsenai žmogaus organizmo biologinėse terpėse, ir jų skaičius;

21.5. kaip pasikeitė POT taršos mastas regionuose ir šalyje;

21.6. su POT tvarkymo reikalavimų nustatymu ir kontrole susijusių atsakingų valstybinių institucijų specialistų, mokymuose supažindintų su POT (PCB, POT–BDE, PFOS ir jos darinių, HBCDD ir kt.) nustatymu, saugojimu ir tvarkymu, turinčių šių POT medžiagų atliekų tvarkymu, dioksinų ir furanų, kitų netikslinio susidarymo POT išmetimo kontrole, skaičius;

21.7. leidinių ir kitos informacinės medžiagos, skirtos visuomenei ir kitoms suinteresuotosioms grupėms informuoti ir šviesti POT tvarkymo klausimais, skaičius;

21.8. seminarų, tikslinių aplinkosauginių akcijų ir kitų renginių, skirtų visuomenei ir kitoms suinteresuotosioms grupėms informuoti ir šviesti POT tvarkymo klausimais, skaičius.

VI. PROGRAMOS ĮGYVENDINIMO VEIKSMŲ PLANO VYKDYMO FINANSAVIMAS

22. Programos įgyvendinimo veiksmų plane numatytos priemonės bus finansuojamos iš Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto asignavimų, skirtų ją įgyvendinančioms institucijoms pagal patvirtintas programas, savivaldybių lėšų, taip pat Europos Sąjungos finansinės paramos, kitų nacionalinių ir tarptautinių fondų ar programų, privačių lėšų:

22.1. POT pesticidais užterštoms urbanizuotoms teritorijoms tvarkyti numatomas finansavimas iš 2014–2020 m. Europos Sąjungos fondų, kurių investicijos yra skirtos cheminėmis medžiagomis užterštoms urbanizuotoms teritorijoms tvarkyti. Šias lėšas galima naudoti tik identifikuotoms, praeityje užterštoms teritorijoms tvarkyti. Naujai identifikuotų POT užterštų teritorijų tvarkymas gali būti finansuojamas teritorijų savininkų lėšomis, Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto ir savivaldybių lėšomis;

22.2. naujomis POT medžiagomis užterštoms teritorijoms identifikuoti, POT medžiagų stebėsenai gyventojų biologinėse terpėse, naudojamų POT medžiagų keliamam pavojui žmonių

sveikatai ir aplinkai mažinti, Reglamento (EB) Nr. 850/2004 nuostatų įgyvendinimo Lietuvoje kontrolei tobulinti, visuomenei šviesti ir informuoti lėšų galima gauti teikiant paraiškas Europos Sąjungos bendrajai mokslinių tyrimų ir inovacijų programai „Horizon2020“, „LIFE“ programai, 2014–2020 m. Europos Sąjungos finansinio laikotarpio Europos teritorinio bendradarbiavimo tikslo programai;

22.3. teikiant projektus, Šiaurės šalių tarybos fondo programos lėšos gali būti naudojamos naujoms POT medžiagoms gaminiuose identifikuoti ir tirti, visuomenei šviesti;

22.4. pagal savivaldybių tarybų patvirtintas aplinkos apsaugos programas lėšas galima naudoti užterštoms teritorijoms tvarkyti ir visuomenei šviesti.

VII. LAUKIAMI REZULTATAI

23. Įgyvendinus šios Programos įgyvendinimo veiksmų plane numatytas priemones, bus užtikrintas saugus ir atitinkantis teisės aktų reikalavimus POT, iš POT sudarytų atliekų arba POT turinčių atliekų tvarkymas, POT medžiagų atskyrimas iš perdirbti skirtų atliekų srauto, bus sumažinti netikslinio susidarymo POT išmetimai į aplinką, iširtos POT užterštos ir sutvarkytos nustatytos POT užterštos teritorijos, vykdomas monitoringas ir nustatytas POT paplitimas aplinkos elementuose, biotoje, maisto produktuose, gyventojų biologinėse terpėse. Monitoringo metu surinkti duomenys bus teikiami visuomenei ir aplinkos apsaugos politiką vykdančioms institucijoms; visuomenei ir suinteresuotosioms grupėms bus teikiama visa svarbi informacija apie POT savybes, poveikį žmonių sveikatai ir aplinkai, susidarymo prevenciją, žinių apie POT galimą pavojų žmonių sveikatai ir aplinkai svarbą.

Įgyvendinus veiksmų plane numatytas priemones, bus pasiektas pagrindinis tikslas – pagerinta aplinkos kokybė ir sumažinta POT neigiamo poveikio žmonių sveikatai rizika, sumažės pavojus žmonių sveikatai.

Patvariųjų organinių teršalų (POT) tvarkymo
2017–2025 metų programos
1 priedas

PATVARIŲJŲ ORGANINIŲ TERŠALŲ (POT) TVARKYMO 2017–2025 METŲ PROGRAMOS ĮGYVENDINIMO VEIKSMŲ PLANAS

Uždaviniai	Priemonės	Vykdytojai	Preliminarus lėšų poreikis, tūkst. Eurų	Galimi finansavimo šaltiniai	Įgyvendinimo terminas
1. Gauti informaciją apie POT paplitimą aplinkoje, biotoje, maisto produktuose, žmogaus biologinėse terpėse	1.1. papildyti Valstybinę aplinkos monitoringo programą patikslinant informaciją apie POT stebėseną aplinkos elementuose;	Aplinkos ministerija, Aplinkos apsaugos agentūra, Lietuvos geologijos tarnyba	–		2017 m. ir vėliau tikslinti pagal poreikį
	1.2. atlikti POT stebėseną paviršiniuose vandens telkiniuose ir aplinkos ore pagal Valstybinę aplinkos monitoringo programą;	Aplinkos apsaugos agentūra, regionų aplinkos apsaugos departamentai	–	Europos Sąjungos struktūriniai fondai, Lietuvos Respublikos valstybės biudžetas ^{1,2}	2017–2025 m.
	1.3. atlikti POT stebėseną požeminiame vandenyje ir dirvožemyje pagal Valstybinę aplinkos monitoringo programą;	Lietuvos geologijos tarnyba	–	Europos Sąjungos struktūriniai fondai, Lietuvos Respublikos valstybės biudžetas ^{1,2}	2017–2025 m.
	1.4. rengti kasmetinius maisto produktų taršos stebėsenos planus įtraukiant Stokholmo konvencijoje ir kituose ES teisės aktuose rekomenduojamus POT;	Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba	–	–	2017 m. ir vėliau tikslinti pagal poreikį

Uždaviniai	Priemonės	Vykdytojai	Preliminarus lėšų poreikis, tūkst. Eurų	Galimi finansavimo šaltiniai	Įgyvendinimo terminas
	1.5. vadovaujantis kasmetiniais planais vykdyti maisto produktų taršos (tarp jų ir POT) stebėseną;	Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba	–	Europos Sąjungos struktūriniai fondai, Lietuvos Respublikos valstybės biudžetas ³	2017–2025 m.
	1.6. atlikti POT medžiagų stebėseną Lietuvos gyventojų biologinėse terpėse ⁴ .	Valstybinio mokslinių tyrimų instituto Inovatyvios medicinos centras, Sveikatos apsaugos ministerija		Nacionalinė mokslo programa „Sveikas senėjimas“. Projektas „Oro taršos poveikiai plaučiuose: stebėsenos rodikliai ir reguliavimas fitocheminėmis medžiagomis“ ⁴	2017-2018
2. Nustatinėti teritorijas, užterštas POT, jų taršos mastą ir jas tvarkyti	2.1. vadovaujantis Užterštų teritorijų tvarkymo 2013–2023 m. planu tvarkyti senų pesticidų atliekomis užterštas teritorijas;	Savivaldybių administracijos		Europos Sąjungos struktūriniai fondai, Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto ir savivaldybių lėšos ^{5,6}	2017–2023 m.
	2.2. sukurti teisinės prielaidas ir finansinį mechanizmą naujai identifikuotoms POT užterštoms teritorijoms tvarkyti;	Aplinkos ministerija, Lietuvos geologijos tarnyba			2019 m.

Uždaviniai	Priemonės	Vykdytojai	Preliminarus lėšų poreikis, tūkst. Eurų	Galimi finansavimo šaltiniai	Įgyvendinimo terminas
	2.3. sukūrus teisinės prielaidas ir finansinį mechanizmą tvarkyti naujai identifikuotas POT užterštas teritorijas;	Aplinkos ministerija, Lietuvos geologijos tarnyba, savivaldybių administracijos, ūkio subjektai – teritorijų savininkai, privatorių teritorijų savininkai		Europos Sąjungos struktūriniai fondai, Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto ir savivaldybių lėšos, Aplinkos apsaugos rėmimo programa, ūkio subjektų, teritorijų savininkų, privatorių teritorijų savininkų lėšos ⁷	2019–2025 m. (vykdoma atsiradus naujoms užterštoms teritorijoms)
	2.4. nustatyti naujosiomis POT medžiagomis (POT-BDE, PFOS/PFOS-F, HBCDD) užterštas teritorijas ir (ar) objektus (pastatus) ⁸ ;	Lietuvos geologijos tarnyba, Aplinkos apsaugos agentūra, Aplinkos ministerija, savivaldybių administracijos, nevyriausybinių organizacijų		LIFE programa, Šiaurės šalių tarybos fondas, Europos Sąjungos struktūriniai fondai, Aplinkos apsaugos rėmimo programa ^{9,10}	2017–2023 m.
	2.5. atsižvelgiant į POT tvarkymo 2017–2025 m. programos rezultatus, rengiant tęstinį Užterštų teritorijų tvarkymo 2013–2023 m. planą įtraukti kontroliuojamus POT.	Lietuvos geologijos tarnyba, Aplinkos ministerija	–	–	2024 m.

Uždaviniai	Priemonės	Vykdytojai	Preliminarus lėšų poreikis, tūkst. Eurų	Galimi finansavimo šaltiniai	Įgyvendinimo terminas
3. Mažinti naudojamų POT keliamą pavojų aplinkai ir žmonių sveikatai	3.1. siekiant išsiaiškinti PFOS naudojimo mastą Lietuvoje, atlikti PFOS ir PFOS turinčių mišinių naudojimo inventorizaciją pramonės įmonėse;	Aplinkos ministerija, Aplinkos apsaugos agentūra, nevyriausybinių organizacijų	5	LIFE programa, Aplinkos ministerijos lėšos ¹¹	2017–2018 m.
	3.2. identifikavus poreikį PFOS pakeisti saugesnėmis cheminėmis medžiagomis, teikti pasiūlymus ūkio subjektams dėl PFOS galimų alternatyvų įdiegimo;	Aplinkos ministerija, Aplinkos apsaugos agentūra, nevyriausybinių organizacijų	20	LIFE programa, Aplinkos ministerijos lėšos ¹¹	2020 m.
	3.3. sukurti ir pristatyti įmonėms (elektroninėmis priemonėmis, seminaruose, mokymuose) informacinį portalą, kuriame būtų susisteminta informacija apie pavojingų cheminių medžiagų, tarp jų ir POT, identifikavimą, galimas jų alternatyvas, pakeitimo būdus ir kitą svarbią informaciją, susijusią su cheminių medžiagų tvarkymu įmonėse;	Aplinkos ministerija, Aplinkos apsaugos agentūra, nevyriausybinių organizacijų	50	LIFE programa, Aplinkos ministerijos lėšos ¹¹	2018–2019 m.
	3.4. atlikti gaminių, importuojamų iš ne ES valstybių, žvalgomąjį laboratorinį tyrimą dėl sudėtyje esančių POT medžiagų (PFOS/PFOS-F, POT-BDE) galimo neleidžiamo importo, nustatyti problemas, pateikti išvadas ir rekomendacijas, kaip užkirsti kelią tokių gaminių patekimui į Lietuvos rinką.	Valstybinė vartotojų teisių apsaugos tarnyba, nevyriausybinių organizacijų	100	LIFE programa, Šiaurės šalių tarybos fondas, Lietuvos Respublikos valstybės biudžetas ¹²	2017–2025 m.

Uždaviniai	Priemonės	Vykdytojai	Preliminarus lėšų poreikis, tūkst. Eurų	Galimi finansavimo šaltiniai	Įgyvendinimo terminas
4. Mažinti POT atliekų keliamą pavojų aplinkai ir žmonių sveikatai	4.1. stiprinti atliekų turėtojų ir tvarkytojų kontrolę taikant poveikio priemonės ūkio subjektams ir privatiems asmenims, nerūšiuojantiems atliekų;	Regionų aplinkos apsaugos departamentai, savivaldybių administracijos	–	–	2017–2025 m.
	4.2. papildyti Atliekų tvarkymo specialistų mokymo ir kompetencijos tobulinimo programas POT atliekų identifikavimo ir tvarkymo klausimais;	Aplinkos ministerija	–	–	2018 m.
	4.3. informuoti ir kelti atliekų tvarkytojų žinių lygį POT atliekų identifikavimo ir tinkamo tvarkymo klausimais;	Aplinkos ministerija, Aplinkos apsaugos agentūra, regionų aplinkos apsaugos departamentai, savivaldybių administracijos	150	Europos Sąjungos struktūriniai fondai, LIFE programa, Lietuvos Respublikos valstybės biudžetas, savivaldybių aplinkos apsaugos švietimo programos, Atliekų tvarkymo programa ¹³	2017–2025 m.
	4.4. informuoti ir mokyti visuomenę tinkamo atliekų tvarkymo klausimais: deginimo metu susidarančių POT prevencija, tinkamas atliekų rūšiavimas (seminarai visuomenei, mokymai bendruomenių centruose, bibliotekose, lankstinukai, kampanijos per visuomenės informavimo priemonės).	Savivaldybių administracijos, nevyriausybinių organizacijų	200	Europos Sąjungos struktūriniai fondai, Aplinkos ministerija, savivaldybių aplinkos apsaugos švietimo programos ¹³	2017–2020 m.

Uždaviniai	Priemonės	Vykdytojai	Preliminarus lėšų poreikis, tūkst. Eurų	Galimi finansavimo šaltiniai	Įgyvendinimo terminas
5. Skleisti visuomenei ir kitoms suinteresuotoms grupėms žinias apie POT, jų susidarymo prevenciją, maisto taršą POT, užterštas teritorijas ir jų tvarkymą	5.1. rengti ir platinti informacinę medžiagą apie POT poveikį aplinkai ir žmonių sveikatai, maisto taršą POT, POT medžiagomis užterštų teritorijų keliamą pavojų žmonių sveikatai ir aplinkai; rengti seminarus ir tikslines aplinkos apsaugos akcijas, skirtas POT susidarymo prevencijai, kad visuomenė išmanytų, kaip saugiai naudoti ir tvarkyti pesticidų atliekų saugojimo vietas ir šiomis atliekomis užterštas teritorijas, gaminių su POT medžiagomis atliekas ir kitą aktualią informaciją;	Aplinkos ministerija, Sveikatos apsaugos ministerija, Aplinkos apsaugos agentūra, Lietuvos geologijos tarnyba, Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba, regionų aplinkos apsaugos departamentai, Sveikatos mokymo ir ligų prevencijos centras, savivaldybių administracijos, nevyriausybinės organizacijos	250	Europos Sąjungos struktūriniai fondai, LIFE programa, Lietuvos Respublikos valstybės biudžetas, savivaldybių aplinkos apsaugos švietimo programos, Aplinkos apsaugos rėmimo programa ¹³	2017–2025 m.
	5.2. informuoti pramonės įmones apie POT alternatyvas pramoniniuose procesuose ir skatinti POT medžiagas keisti informuojant apie galimus finansavimo šaltinius „švariai“ gamybai.	Aplinkos ministerija, Aplinkos apsaugos agentūra, nevyriausybinės organizacijos	20	LIFE programa, Aplinkos ministerijos lėšos ¹¹	2017–2019 m.
6. Tobulinti Reglamento (EB) Nr. 850/2004 nuostatų įgyvendinimo Lietuvoje kontrolę.	6.1. parengti mokomąją medžiagą apžvelgiančią POT tvarkymo kontrolę, poveikį žmonių sveikatai ir aplinkai, skirtą valstybinėms institucijoms, vykdančioms užduotis, susijusias su Reglamento (EB) Nr. 850/2004 įgyvendinimu ir jo reikalavimų vykdymo kontrolę;	Aplinkos ministerija, Sveikatos apsaugos ministerija, Aplinkos apsaugos agentūra, Vilniaus regiono aplinkos apsaugos departamentas, Valstybinė vartotojų apsaugos tarnyba, nevyriausybinės organizacijos	14,6	LIFE programa, Aplinkos ministerijos lėšos ¹¹	2018 m.

Uždaviniai	Priemonės	Vykdytojai	Preliminarus lėšų poreikis, tūkst. Eurų	Galimi finansavimo šaltiniai	Įgyvendinimo terminas
	6.2. vadovaujantis parengta mokomąja medžiaga apie POT kontrolę, poveikį žmonių sveikatai ir aplinkai, surengti 4 mokymus atsakingų valstybės institucijų (tarp jų – Reglamento (EB) Nr. 850/2004 reikalavimų įgyvendinimo kontrolę vykdančios valstybės institucijos) specialistams;	Aplinkos ministerija, Sveikatos apsaugos ministerija, Aplinkos apsaugos agentūra, Valstybinė vartotojų apsaugos tarnyba, nevyriausybinių organizacijų	–	Lietuvos Respublikos valstybės biudžetas, Aplinkos apsaugos rėmimo programa, LIFE programa, Aplinkos ministerijos lėšos ¹¹	2018–2020 m.
	6.3. parengti POT medžiagų tvarkymo ir POT išmetimo, POT turinčių atliekų, tvarkymo kontrolės veiklos koordinavimo tarp Vilniaus regiono aplinkos apsaugos departamento ir regionų aplinkos apsaugos departamentų ir kasmetinius patikrinimų planus;	Vilniaus regiono aplinkos apsaugos departamentas, Aplinkos apsaugos agentūra, Aplinkos ministerija	–	–	2018 m. ir vėliau kasmet atnaujinant
	6.4. vadovaujantis kasmetiniais patikrinimų planais, atlikti 8 kompleksinius patikrinimus, ar ūkio subjektai laikosi Reglamente (EB) Nr. 850/2004 nustatytų POT medžiagų, šių medžiagų turinčių mišinių ir gaminių tiekimo rinkai, naudojimo apribojimų reikalavimų, ar POT turinčias atliekas tvarko pagal teisės aktuose nustatytus reikalavimus aplinkai saugiais būdais, taiko POT išmetimo į aplinką kontrolės priemones.	Vilniaus regiono aplinkos apsaugos departamentas, regionų aplinkos apsaugos departamentai	–	–	2018–2025 (po vieną kompleksinį patikrinimą kasmet ir (arba) pagal poreikį)

¹¹Lėšų poreikį šiai priemonei nustatyti sudėtinga. POT stebėseną aplinkos elementuose bus vykdoma esant finansinėms ir techninėms galimybėms. Preliminarus lėšų poreikis tik dioksinų ir furanų stebėsenai ore būtų 44 tūkst. eurų, visų POT stebėsenai ore – 74 tūkst. eurų.

²Valstybinio aplinkos monitoringo finansavimo šaltiniai yra Lietuvos Respublikos valstybės biudžetas (asignavimų valdytojų programų lėšos, Valstybės investicijų programos lėšos, Aplinkos apsaugos rėmimo programos lėšos), ES struktūrinių fondų ir kitos teisės aktų nustatyta tvarka gautos lėšos.

³ Papildomų lėšų Programai įgyvendinti nereikės. Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba maisto produktų taršos (tarp jų POT) stebėseną vykdo įgyvendindama jos kompetencijai priskirtus Europos Sąjungos ir Lietuvos teisės aktus, t. y. tiesiogiai Reglamento (EB) Nr. 850/2004 neįgyvendina. Bendradarbiavimas ir informacijos teikimas Aplinkos ministerijai ir suinteresuotoms institucijoms apie Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos vykdomą POT stebėseną maisto produktuose, jų tyrimų rezultatus nereikalauja atskiro finansavimo.

⁴ Valstybinio mokslinių tyrimų instituto Inovatyvios medicinos centras planuoja vykdyti POT (aplinkos oro kilmės), t.y. policiklinių aromatinių angliavandenilių ir kitų taršos elementų, poveikio žmonių stebėseną miesto ir kaimo gyventojų biologinėse terpėse: bronchų nuoplovose ir bioplatuose. Konkretų lėšų poreikį sunku apskaičiuoti. Projektui iš viso reikia 140 000 eurų, taršos žmonių tyrimams skiriama nedidelė projekto lėšų dalis.

⁵ Sunku įvertinti lėšų poreikį, kol neaiškus užterštų teritorijų užterštumo lygis, pavojingų medžiagų / grunto kiekis. Kiekviena teritorija tvarkoma atskirai.

⁶ Užterštoms teritorijoms saugiai sutvarkyti lėšos galėtų būti numatytos iš Europos Sąjungos struktūrinių fondų (2014–2020 m. planavimo periodas) skiriant ir dalį lėšų iš Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių biudžeto.

⁷ Lėšų poreikį galima nustatyti tik atsiradus POT užterštoms teritorijoms. Ši priemonė numatyta atvejams, kai privačiose, ūkio subjektams ir (ar) valstybei priklausančiose teritorijose netikėtai aptinkamos POT (tarp jų gali būti senų pesticidų sandėliai ar senais pesticidais ir (ar) kitų POT medžiagų atliekomis užterštos teritorijos).

⁸ 2014–2020 Europos Sąjungos investicijų veiksmų programoje, atsižvelgiant į kitų ES valstybių narių pavyzdį, reikėtų atlikti tik naujosiomis POT medžiagomis užterštų teritorijų identifikaciją. Nustačius, ar naujosiomis POT medžiagomis užterštų teritorijų problema aktuali Lietuvai, įvertinus taršos mastą, būtų rengiami pasiūlymai, kaip efektyviai valyti teritorijas. Tai turėtų būti numatyta vėlesnio laikotarpio POT tvarkymo programoje.

⁹ Sunku apskaičiuoti lėšų poreikį, nes tai priklauso nuo užsibrėžtų tyrimų, taikomų metodų, finansavimo šaltinių.

¹⁰ Finansavimą naujosiomis POT medžiagomis užterštoms teritorijoms identifikuoti galima gauti teikiant paraiškas LIFE programai, Europos Sąjungos struktūrinių fondų paramai (2014–2020 m. planavimo periodas), Šiaurės šalių tarybos fondui ir kitoms finansavimo programoms.

¹¹ Priemonė gali būti įgyvendinta vykdant LIFE programos (gaunant bendrąjį finansavimą iš Aplinkos ministerijos) finansuojamą projektą „Pavojingų cheminių medžiagų pakeitimo įgyvendinimas Lietuvos, Latvijos ir Estijos mažose ir vidutinėse pramonės įmonėse“ LIFE14 ENV/LV/000174. Projekto suinteresuotosios institucijos yra Aplinkos ministerija ir Aplinkos apsaugos agentūra. Projekto trukmė: 2015 m. spalio – 2020 m. kovas.

¹² Gaminių, importuojamų iš ne ES valstybių, žvalgomieji tyrimai galėtų būti vykdomi atskirais projektais. Projekto finansavimas galėtų būti numatytas iš LIFE programos ar Šiaurės šalių tarybos fondo, skiriant ir dalinį finansavimą iš Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto.

¹³ Visuomenei informuoti lėšos galėtų būti skirtos iš Europos Sąjungos struktūrinių fondų (2014–2020 m. planavimo periodas), skiriant ir dalinį finansavimą iš Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių biudžeto, įgyvendinant priemonę „Visuomenės informavimas apie aplinką ir aplinkosauginių rekreacinių objektų tvarkymas“. Taip pat lėšos galėtų būti skiriamos iš Aplinkos apsaugos rėmimo programos, Atliekų tvarkymo programos.

Patvariųjų organinių teršalų (POT)
tvarkymo 2017–2025 metų programos
2 priedas

**PATVARIŲJŲ ORGANINIŲ MEDŽIAGŲ, ĮRAŠYTŲ Į STOKHOLMO KONVENCIJOS
PRIEDUS IR PATVARIŲJŲ ORGANINIŲ TERŠALŲ (POT) TVARKYMO 2017–2025 M.
PROGRAMĄ, SĄRAŠAS**

Eil. Nr.	POT medžiagos pavadinimas pagal IUPAC	Pavadinimo santrumpa	Pramoninis medžiagos pavadinimas	CAS Nr.	POT medžiagos naudojimo sritis/netikslinio susidarymo POT
Pradiniai POT					
1.	Aldrinas			309-00-2	Pesticidas
2.	Chlordanas			57-74-9	Pesticidas
3.	Dieldrinas			60-57-1	Pesticidas
4.	DDT			50-29-3	Pesticidas
5.	Endrinas			72-20-8	Pesticidas
6.	Heksachlorbenzenas	HCB		118-74-1	Pesticidas, pramoninė medžiaga, netikslinio susidarymo POT
7.	Heptachloras			76-44-8	Pesticidas
8.	Mireksas			2385-85-5	Pesticidas
9.	Polichlorinti bifenilai	PCB		1336-36-3 ir kt.	Pramoninė medžiaga, netikslinio susidarymo POT
10.	Polichlorinti dibenzofuranai	PCDF		–	–
11.	Polichlorinti dibenzodioxinai	PCDD/		–	
12.	Toksafenas			8001-35-2	Pesticidas

Eil. Nr.	POT medžiagos pavadinimas pagal IUPAC	Pavadinimo santrumpa	Pramoninis medžiagos pavadinimas	CAS Nr.	POT medžiagos naudojimo sritis/netikslinio susidarymo POT
Naujieji POT					
13.	Chlordekonas		Kepone®, GC-1189	143-50-0	Pesticidas
14.	Endosulfanas ir jo izomerai		Techninis endosulfanas (CAS Nr. 115-29-7) yra alfa-endosulfano ir beta-endosulfano mišinys, su nedideliu kiekiu priemaišų	115-29-7, 959-98-8, 33213-65-9	Pesticidas
15.	Alfa heksachlorciklo-heksanas	α -HCH		319-84-6	Pesticidas
16.	Beta heksachlorciklo-heksanas	β -HCH		319-85-7	Pesticidas
17.	Lindanas			58-89-9	Pesticidas
18.	Pentachlorbenzenas	PeCB		608-93-5	Pesticidas, pramoninė medžiaga, netikslinio susidarymo POT
19.	Heksabromciklododekanas	HBCDD	Pagrindiniai HBCDD diastereomerai	25637-99-4, 3194-55-6, 134237-50-6, 134237-51-7, 134237-52-8	Pramoninė medžiaga
20.	Heksabromdifenilas		FireMaster BP-6, FireMaster FF-1	36355-01-8	Pramoninė medžiaga
21.	Heksabromdifenileteris ir heptabromodifenileteris	BDE-153, heksaBDE; BDE-154, heksaBDE; BDE-175, heptaBDE; BDE-183, heptaBDE	Oktabromdifenileterio mišinys (oktaBDE)	68631-49-2, 207122-15-4, 446255-22-7, 207122-16-5 ir kt.	Pramoninė medžiaga

Eil. Nr.	POT medžiagos pavadinimas pagal IUPAC	Pavadinimo santrumpa	Pramoninis medžiagos pavadinimas	CAS Nr.	POT medžiagos naudojimo sritis/netikslinio susidarymo POT
22.	Tetrabromdifenileteris ir pentabromdifenileteris	BDE-47, tetraBDE; BDE-99, pentaBDE	Komercinis pentaBDE mišinys	5436-43-1, 60348-60-9 ir kt.	Pramoninė medžiaga
23.	Perfluoroktansulfonrūgštis, jos dariniai ir perfluoroktansulfonilfluoridas	PFOS, PFOS-F		1763-23-1, 307-35-7 ir kt.	Pramoninė medžiaga
